

OSAMSTOGODIŠNJICA KOTORSKE KATEDRALE

Istom je završena proslava četiristogodišnjice smrti bl. Hozane, a kotorska biskupija nalazi se pred novim zadatkom. Treba proslaviti osamstogodišnjicu katedrale.

Ta osamstogodišnjica važna je i za povijest i za samu katedralu. Naša historiografija naći će u ovoj osamstogodišnjici novih pobuda za izdašnije osvjetljenje nekih svojih davnih stranica. Povijest kotorske katedrale sadrži se ukratko u ovo nekoliko riječi: Sadašnja katedrala građena je u neposrednoj blizini stare katedrale, koja potječe iz IX vijeka (moći sv. Tripuna prenesene su u Kotor god. 809) i, kako je vrlo vjerojatno, pojedini arhitektonski dijelovi nove katedrale potječu iz stare. Zašto se pristupilo izgradnji nove katedrale, i to u neposrednoj blizini stare? Je li stara bila porušena ili napuštena? Ne zna se sigurno. Ali sigurno je, da je u XII stoljeću ona već potpuno dovršena i posvećena. Kotor je onda bio pod Bizantom. Godine 1166. posvetio je novu crkvu kotorski biskup Malo uz učestvovanje ostalih biskupa i bizantinskog namjesnika za Dalmaciju i Duklju. Katedrala je građena u romanskom stilu, a ima primjese bizantinskog stila i baroka. Crkva je bila nekoliko puta restaurirana. Dvije najveće restauracije bile su svakako ona u drugoj polovici XVI stoljeća i ona poslije jakog potresa god. 1667, koji je srušio oba zvonika. Ali je katedrala u biti sačuvala svoj prvotni stil i oblik. Vršila je značajnu ulogu i u administrativnom životu Kotora. Utjecaj Istoka i Zapada stalno se izmjenjivao u njezinu hodu kroz historiju. S tog stanovišta predstavlja, naročito danas, vrlo interesantnu temu za historiografiju, koja će biti izdašno obrađena na simpozionu i akademiji, koji se pripremaju da se održe u Kotoru prigodom ove osamstogodišnjice.

Kad je riječ o umjetničkoj visini kotorske katedrale, onda se u prvom redu spominje ciborij u romansko-gotskom stilu iz 1362. godine, koji se podiže nad glavnim oltarom. Oltar pod ciborijem je jednostavna trpeza od kamena u stilu oltara suvremene liturgijske reforme. Nekad je nad oltarom bila srebrno-pozlaćena pala s reljefima svetaca. U zadnjoj resta-

uraciji početkom ovog vijeka bila je odstranjena od oltara. Predstavlja izvanrednu vrijednost, i jednu rijetkost, jer mi nijesmo imali u našim krajevima oltare u crkvama zapadnog obreda u takvoj jednoj reprezentaciji. Sad se namjerava to obnoviti, i da se vrati glavnom oltaru njegov izgled, kakav je imao prije spomenute posljednje restauracije. Sve se ovo odnosi samo na glavni oltar. A katedrala je i inače puna umjetnina i u samoj prostoriji crkve i u svojoj riznici i moćniku. To nema smisla opisivati. Treba doći i vidjeti. I u tom smislu vrše se pripreme, da se prigodom ove osamstogodišnjice iz pera naših prvih stručnjaka za umjetnost izda publikacija, koja će što sigurnije provesti posjetioco kotorske katedrale kroz njenu umjetničku visinu.

Ali kotorska katedrala ne iscrpljuje se u svom povijesnom značenju ni u svojoj umjetnosti. Jasno je da se ne iscrpljuje. Ona nije ni lapidarij ni pinakoteka. Ali ne mislimo na takav jedan smisao riječi. On je zajednički svim crkvama svijeta. Nego mislimo na posebnu notu, koju kotorska katedrala ima u opsegu tog smisla, a koja je daleko važnija od njene historijske i umjetničke strane.

Sveti Otac upravljajući svoju čestitku prigodom ove osamstogodišnjice, istakao je sretnu okolnost, da jubilej kotorske katedrale pada u ovu godinu, koja je godina katedrale uopće. Pohod kotorskoj katedrali bit će dakle pohod svete godine katedrali kao takvoj.

Takva interpretacija osamstogodišnjice kotorske katedrale s najvišeg mjesta nosi na sebi unkciju Božjeg poziva svim ostalim biskupijama naše domovine, da u kotorskoj katedrali nađu na jedan osobiti način onu katedralu, koja je inspirirala otvaranje postkoncilske izvanredne svete godine. To se isto može reći i za đakovačku katedralu, koja također ove godine slavi jedan svoj jubilej. Bog je dakle pred očima cijele domovine htio da u ovoj svetoj godini katedrale istakne ove dvije katedrale. Zašto? Nije teško naći odgovor, kad se uzme u obzir da su obje izvršile značajnu ulogu u pripremanju suvremenog ekumenizma. Đakovačka katedrala je Strosmajer, a kotorska je bl. Hozana. Jedan biskup i jedna blaženica. Hijerarhija i svetost. Te dvije snage vode Crkvu. One su se ispoljile u dvjema katedralama naše domovine i Bog je htio da nam to iznese pred oči u jednoj godini, koja po naređenju Kristova namjesnika treba da usmjeri pažnju svih vjernika na položaj i značenje katedrale.

Kotorska katedrala dala je oltar ekumenizmu, zajednički oltar svih naših biskupija, i u ime čitave naše domovine. Tako treba naš suvremeni ekumenski pokret da pogleda na kotorsku katedralu. Da je gleda kao svoj zajednički oltar. Kotorska katedrala dala je zvanje bl. Hozani. Tačno se zna dan i godina, kad je u toj katedrali Hozana slušajući propovijed dobila svoje zvanje, koje će jedanput sazreti i pretvoriti se u program čitave naše domovine i čitave suvremene Crkve. To je najuzvišenija karakteristika kotorske katedrale, koja ide pred onom historije i pred onom umjetnosti. Razmatrajući tu takvu njenu naročitu funkciju zvali su je do sada »katedralom zvanja«, jer se u njoj rodilo najljepše redovničko zvanje naše zemlje. Naročito redovnice dolazile su iz raznih krajeva naše domovine, da se pomole i da se porađuju svom zvanju na tom mjestu takvog jednog zvanja. To, dakako, ostaje i dalje. Ali naslov kate-

drate treba da se proširi. Ona prelazi u ono što smo prije rekli, u oltar čitavog našeg suvremenog ekumenizma. To je oltar, koji je zvao svećenika. I on će doći. I njega je dala kotorska katedrala. Svećenik našeg ekumenskog oltara bit će o. Leopold Mandić, koji je čitavog sebe prinosisio kao žrtvu za jedinstvo Istočne i Zapadne crkve. I on slavi ove godine svoj jubilej. Imamo još i tu koincidenciju. Dakle, katedrala u »godini katedrale«, koja ima oltar ekumenizma i koja čeka da u procesu beatifikacije, koji je već u toku, pristupi k tom oltaru svećenik ekumenizma. To je ono što u današnjem velikom času usmjeruje pažnju čitave domovine na Kotor, i na pragu Boke razbija turističke pohode i pretvara ih u hodočašća.

Na duhovski blagdan ove godine katedrala je otvorila proslavu svoje osamstogodišnjice. Zatim će slijediti, kao što se nadamo, i drugi oblici te proslave. Vrlo važni i vrlo rado očekivani. Crkva ima najšire razumijevanje za znanost i umjetnost. Ali »Duh je koji oživljuje«. Primat je kotorske katedrale u njenoj perspektivi ekumenizma. U konturama jednog velikog suvremenog gibanja počinje da se nazire misao, kako kotorska katedrala gubi svoju historiju, a počinje svoju misiju, kako proslava ove osamstogodišnjice ne znači njene vjekove koji su prošli, nego njeno vrijeme koje dolazi.

GRACIJA IVANOVIĆ

apostolski administrator kotorske biskupije